

TÜRKİYE'DE KÜÇÜKBAŞ VE BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK: KÜTAHYA ÖRNEĞİ

OVINE AND BOVINE LIVESTOCK IN TURKEY: THE CASE OF KÜTAHYA

Ramazan Kılıç¹, Nuri Uslu²

¹Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ramazan.kilic@dpu.edu.tr, Orcid Id: 0000-0002-2484-7471

²Öğretim Görevlisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Hisarcık MYO, nuri.uslu@dpu.edu.tr, Orcid Id: 0000-0003-3244-8726

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler

Kütahya,
Küçükbaş,
Büyükbaş,
Süt Üretimi

Makale Geçmişi:

Geliş Tarihi: 07 Mayıs 2022
Kabul Tarihi: 20 Haziran 2022

ARTICLE INFO

Keywords

Kütahya,
Ovine,
Bovine,
Milk Production

Article History:

Received: 07 May 2022
Accepted: 20 June 2022

ÖZET

Bu çalışmada 2007-2020 yılları arasındaki dönemde Türkiye'deki küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık faaliyetleri ile Kütahya'daki küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık faaliyetleri ele alınmıştır. Söz konusu döneme ilişkin küçükbaş ve büyükbaş hayvan sayıları ile süt üretim miktarlarına ait veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Bölgesel İstatistikler'den temin edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında 2007-2020 yılları arasındaki dönemde Kütahya'da küçükbaş ve büyükbaş (manda sayıları hariç) hayvan sayıları dalgalı bir seyir izlemekte olup benzer durum koyun, keçi ve inek sütü üretim miktarında da gözlemlenmektedir. Fakat aynı dönemde Kütahya'da hem manda sayısı hem de manda sütü üretim miktarı artan bir seyir izlemektedir. Ayrıca söz konusu dönemde Türkiye'de de manda sütü üretimi miktarı yıllar itibarıyla artış göstermektedir.

ABSTRACT

In this study, ovine and bovine breeding activities both in Turkey and in Kütahya between the years of 2007-2020 were discussed. The data on the number of ovine and bovine and milk production amounts for the mentioned period were obtained from the Turkish Statistical Institute (TurkStat) Regional Statistics. According to the data obtained, the number of ovine and bovine (excluding buffalo numbers) in Kütahya in the period between 2007-2020 has been undulated, and a similar situation is observed in the amount of sheep, goat and cow milk production. However, in the same period, both the number of buffaloes and the amount of buffalo milk production in Kütahya follow an increasing trend. In addition, the amount of buffalo milk production in Türkiye has increased over the years in mentioned period.

İnsanoğlunun en eski ekonomik faaliyetlerinden biri olan hayvancılığın geçmişi tarih öncesi devirlere dayanmaktadır. Günümüzde hala ekonomik açıdan hayatın önemli bir parçası olan hayvancılık, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun ülke ekonomilerinin önemli faaliyet alanlarından biridir. Avrupa Birliği'ne kabul edilmeye en kritik alt sektörlerden biri olan hayvancılık, hayvansal ürünlere bağlı sanayinin gelişmesinden dış ticaret dengenin sağlanmasına kadar birçok ekonomik göstergelerin iyiye gitmesinde ülkemiz açısından kritik öneme sahiptir (Esen, 2017).

Bu çalışmada; Kütahya İli'ndeki küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık faaliyetleri incelenecektir. Söz konusu incelemede Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) elde edilen küçükbaş ve büyükbaş hayvan sayıları ile koyun, keçi ve inek süt üretim miktarları ele alınacaktır.

1. KÜTAHYA İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Ege Bölgesinde yer alan Kütahya'nın kuruluş tarihi kesin olarak tespit edilememekte fakat tarihinin M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzandığı tahmin edilmektedir. Bazı kaynaklara göre Kütahya'nın antik çağlardaki adı Kotiaeon, Cotiaeum ve Koti şeklinde geçmektedir. Kütahya'ya yerleşen en eski topluluk Frigler olup, daha sonra bu bölgeye sırasıyla Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti hâkim olmuştur. Millî Mücadele yıllarında Yunanlıların işgaline uğrayan Kütahya, 30 Ağustos 1922'de Büyük Taarruz'la işgalden kurtulmuştur. Kütahya 8 Ekim 1923'te Vilayet durumuna getirilmiştir. Karasal iklimin hâkim olduğu Kütahya'da bitki örtüsü bozkırdır (Kütahya Valiliği, 2021).

Şekil 1.1. Kütahya Fiziki Harita

Kaynak: Google Earth

28 37' 38" – 30 18' 11" Doğu Boylamları ile 39 00' 30" – 39 56' 24" Kuzey Enlemleri arasında yer alan Kütahya 966 rakıma sahip olup, il sınırının büyük bir bölümünde yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı iklim hâkimdir. Fakat Simav ilçesinin batı bölümleri, Tavşanlı ilçesinin Balıköy civarı, Gediz ilçe merkezi ve Abide civarı daha batıda ve düşük rakımlı olmaları nedeniyle ılıman bir iklime sahip olup, Kütahya'nın diğer bölgelerine kıyasla bu bölgelerde yazlar daha sıcak ve kışlar daha ılık geçmektedir (T.C. Orman Genel Müdürlüğü, 2021).

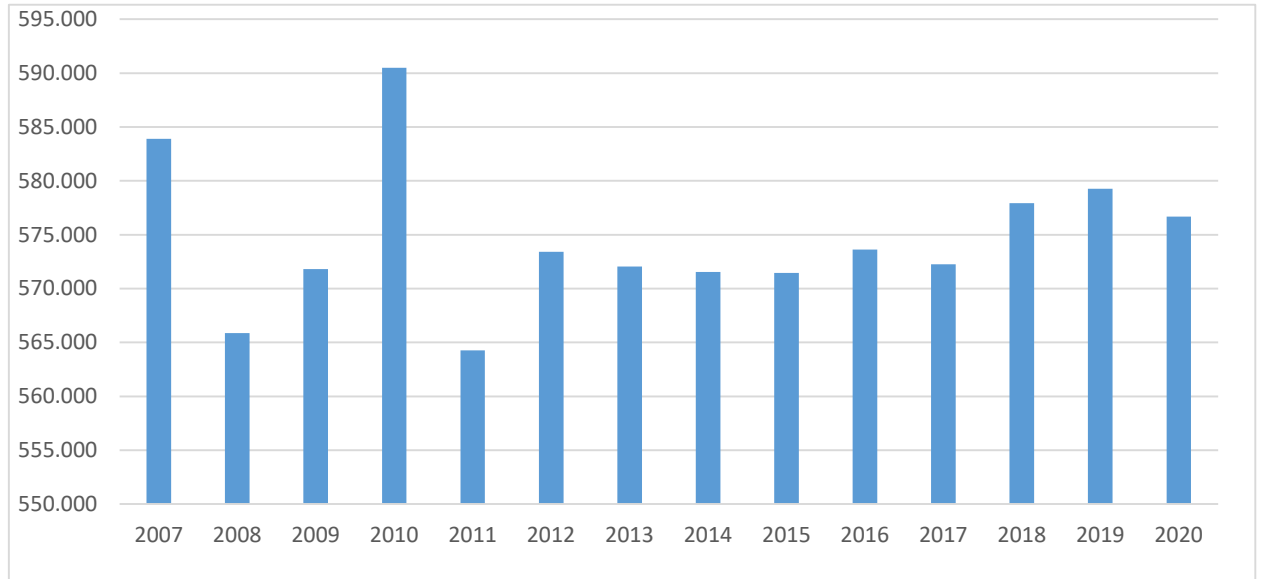
Kütahya ekonomisi büyük ölçüde hizmet, tarım ve sanayi sektörlerine dayanmaktadır. İlk olarak Frigler'le başlayıp günümüze kadar gelen ve Kütahya'yı dünyaya tanıtan Seramik ve Çinicilik ilin en önemli sanat dalıdır. Ayrıca birçok hastalığa şifa olan termal suları ile Kütahya önemli turizm merkezlerine ev sahipliği yapmaktadır (Kütahya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021).

Kütahya nüfusunun yıllara göre değişimini gösteren Tablo 1.1'deki veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sayfası Bölgesel İstatistikler'den temin edilmiştir.

Tablo 1.1. Kütahya Nüfusu

Yıllar	Nüfus	Yıllar	Nüfus
2007	583.910	2014	571.554
2008	565.884	2015	571.463
2009	571.804	2016	573.642
2010	590.496	2017	572.256
2011	564.264	2018	577.941
2012	573.421	2019	579.257
2013	572.059	2020	576.688

Kaynak: TÜİK

Grafik 1.1: Kütahya Nüfusu

Kaynak: TÜİK

Tablo 1.1'deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 1.1'e göre Kütahya nüfusu 2008 ve 2011 yıllarında sırasıyla yaklaşık olarak %3 ve %4 azalmış, 2010 ve 2012 yıllarında sırasıyla yaklaşık olarak %3 ve %2 artmış olup diğer yıllarda çok fazla bir değişiklik olmamıştır. Nüfusun 2011 yılındaki azalışın sebebi Kütahya'nın göç vermiş olmasıdır. Diğer taraftan 2012 yılındaki artış iki önemli nedene dayanmaktadır. Birinci neden yerleşim yeri nüfus verilerinin Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nden (ADNKS) alınmış olmasıdır. Söz konusu artışın bir diğer nedeni ise kurumsal yerlerde (kışla, cezaevi, huzurevi, üniversite öğrenci yurtları vb.) kalanların ikamet adreslerinin bulunduğu yerleşim yeri nüfusuna değil, kurumsal yerlerin bulunduğu yerleşim yeri nüfusuna dahil edilmiş olmasıdır (Zafer Kalkınma Ajansı, 2016).

Kütahya'daki ilçe, belediye ve köy sayısının yıllara göre değişimini gösteren Tablo 1.2'deki veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sayfası Bölgesel İstatistikler'den temin edilmiştir.

Tablo 2. Kütahya İli'ndeki İlçe, Belediye ve Köy Sayısı

Yıllar	İlçe Sayısı	Belediye Sayısı	Köy Sayısı
2007	13	75	520
2008	13	72	513
2009	13	72	512
2010	13	72	511
2011	13	72	511
2012	13	72	511
2013	13	27	541
2014	13	27	549
2015	13	27	549
2016	13	27	549
2017	13	28	548
2018	13	28	546
2019	13	28	546
2020	13	28	546

Kaynak: TÜİK

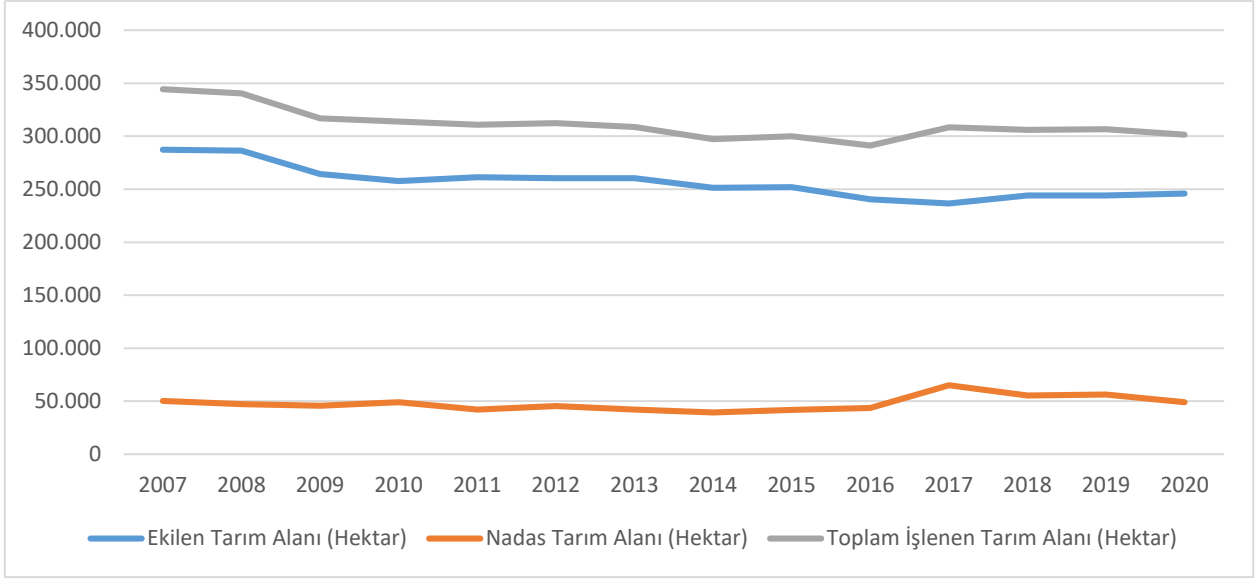
Tablo 1.2'ye göre 2007-2020 yılları arasında Kütahya'da ilçe sayısı değişmemiş olup, 2013 yılında belediye sayısı 72'den 27 düşmüş ve köy sayısı 511'den 541'e yükselmiştir. Diğer yıllarda ise söz konusu sayılarda çok fazla bir değişiklik olmamıştır. 2013 yılında Kütahya'daki belediye sayısındaki azalışın sebebi 6360 Sayılı Kanun'dur. Söz konusu kanun ile 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000'in altında olan belediyelerin tüzel kişiliği kaldırılmıştır.

Kütahya'daki tarımsal alan ve yem bitkileri üretiminin yıllara göre değişimini gösteren Tablo 1.3'teki veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sayfası Bölgesel İstatistikler'den temin edilmiştir.

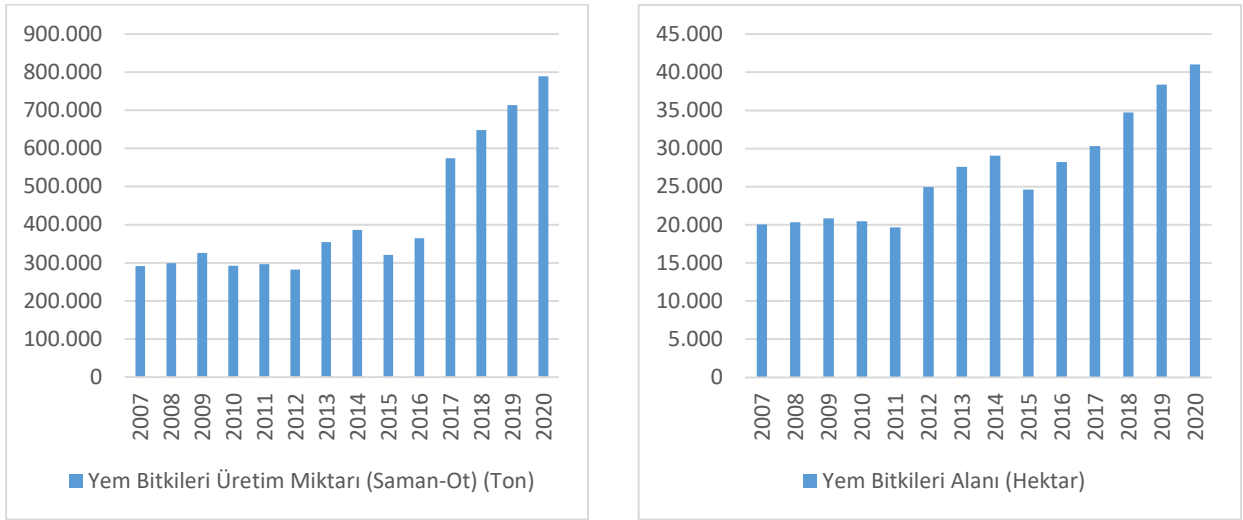
Tablo 3. Kütahya Tarımsal Alan ve Yem Bitkileri Üretimi

Yıl	Yem Bitkileri Üretim Miktarı (Saman-Ot) (Ton)	Yem Bitkileri Alanı (Hektar)	Ekilen Tarım Alanı (Hektar)	Nadas Tarım Alanı (Hektar)	Toplam İşlenen Tarım Alanı (Hektar)
2007	291.569	20.052	287.323	50.109	344.412
2008	298.762	20.317	286.361	47.050	340.458
2009	325.934	20.861	264.337	45.618	316.751
2010	292.646	20.484	257.813	48.998	313.953
2011	296.537	19.680	261.192	42.113	310.796
2012	281.831	24.969	260.507	45.283	312.371
2013	354.677	27.613	260.319	42.012	308.791
2014	386.256	29.074	251.487	39.372	297.345
2015	320.609	24.609	251.858	41.647	300.127
2016	364.390	28.226	240.525	43.529	291.327
2017	574.377	30.312	236.466	64.926	308.498
2018	648.376	34.715	244.205	55.296	306.149
2019	713.626	38.394	244.119	56.108	306.757
2020	789.118	41.047	245.897	49.002	301.377

Kaynak: TÜİK

Grafik 1.2: Kütahya'da Ekilen, Nadasa Bırakılan ve Toplam İşlenen Tarım Alanları**Kaynak:** TÜİK

Tablo 1.3'teki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 1.2'ye göre Kütahya'da ekilen tarım alanı ile toplam işlenen tarım alanının her ikisi de azalan bir seyir izlemektedir. Nadasa tarım alanında ise çok fazla bir değişiklik olmamıştır.

Grafik 1.3: Kütahya'daki Yem Bitkileri Üretim Miktarı (Saman-Ot) ve Yem Bitkileri Alanı**Kaynak:** TÜİK

Tablo 1.3'teki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 1.3'ye göre Kütahya'da üretilen yem bitkileri üretim miktarındaki değişim ile Kütahya'daki yem bitkileri alanındaki değişim paralellik göstermektedir. Hem yem bitkileri üretim miktarı hem de yem bitkileri alanı 2015 yılında artmaya başlamış ve en yüksek değerlerine 2020 yılında ulaşmıştır. Türkiye'de tarımsal faaliyetler, doğal afetler, iklim koşulları ve üretim tercihlerinde meydana gelen beklenmedik değişimlere göre farklılık göstermektedir. Ülkemizde 2014 yılında yaşanan kuraklık nedeniyle, tarla bitkileri üretiminde dikkate değer kayıplar meydana gelmiş olup, 2015 yılından itibaren söz konusu tarla bitkileri üretiminde tekrar artış yaşanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2018).

2. KÜTAHYA'DA KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK

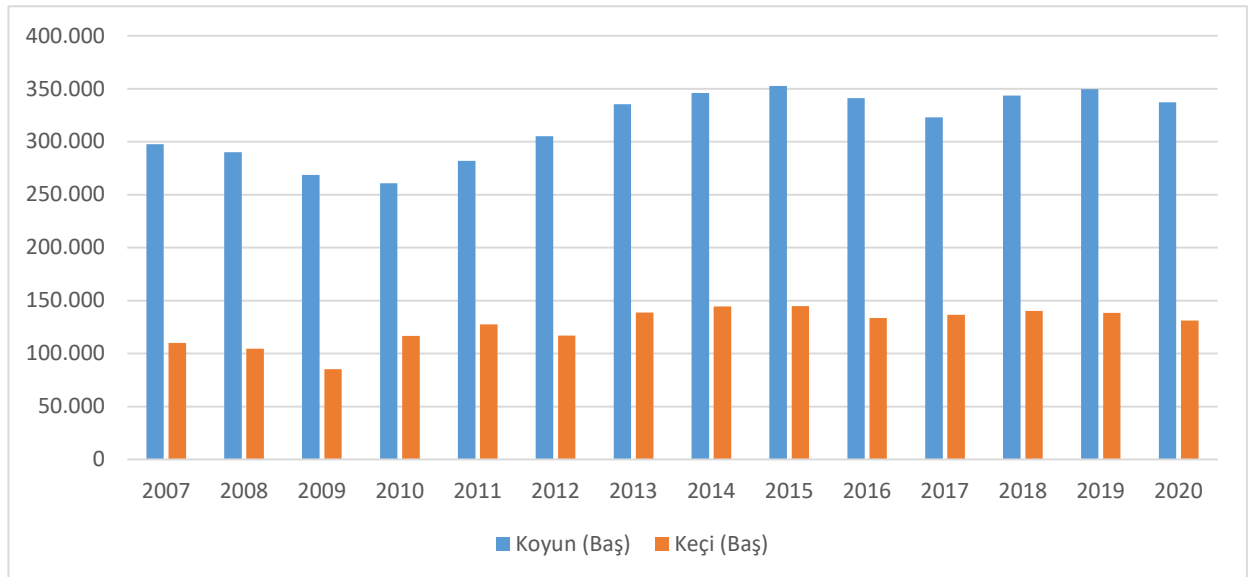
Türkiye ve Kütahya'daki keçi ile koyun sayılarının yıllara göre değişimini gösteren Tablo 2.1'deki veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sayfası Bölgesel İstatistikler'den temin edilmiştir.

Tablo 2.1: Türkiye ve Kütahya Küçükbaş Hayvan Sayıları

Yıl	Kütahya		Türkiye	
	Koyun (Baş)	Keçi (Baş)	Koyun (Baş)	Keçi (Baş)
2007	297.648	109.937	25.462.293	6.286.358
2008	289.988	104.730	23.974.591	5.593.561
2009	268.758	85.220	21.749.508	5.128.285
2010	260.758	116.594	23.089.691	6.293.233
2011	281.896	127.571	25.031.565	7.277.953
2012	305.101	116.853	27.425.233	8.357.286
2013	335.341	138.831	29.284.247	9.225.548
2014	345.932	144.586	31.140.244	10.344.936
2015	352.724	144.644	31.507.934	10.416.166
2016	341.241	133.619	30.983.933	10.345.299
2017	322.901	136.540	33.677.636	10.634.672
2018	343.531	140.145	35.194.972	10.922.427
2019	349.601	138.353	37.276.050	11.205.429
2020	337.171	131.167	42.126.781	11.985.845

Kaynak: TÜİK

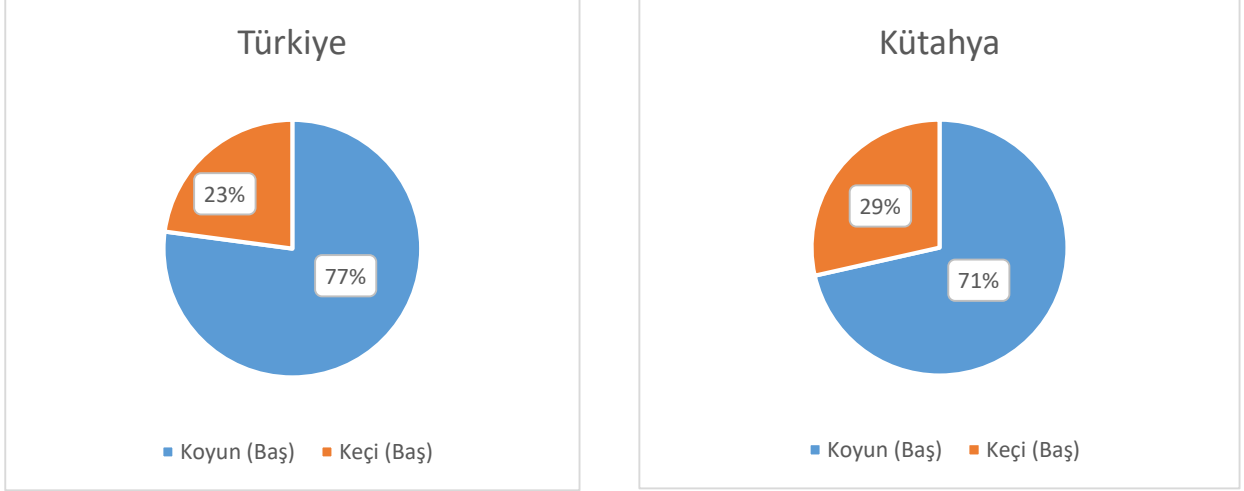
Grafik 2.1: Kütahya Küçükbaş Hayvan Sayıları

Kaynak: TÜİK

Tablo 2.1'deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 2.1'e göre, Kütahya'daki koyun ve keçi sayısı dalgalı bir seyir izlemekte olup her iki hayvan sayısının da en yüksek olduğu yıl 2015'tir. Kütahya'daki koyun sayısının en düşük olduğu yıl 2010, keçi sayısının en düşük olduğu yıl ise 2009'dur.

Grafik 2.2: Türkiye ve Kütahya'da Küçükbaş Hayvan Sayıları (2007-2020 Toplam)

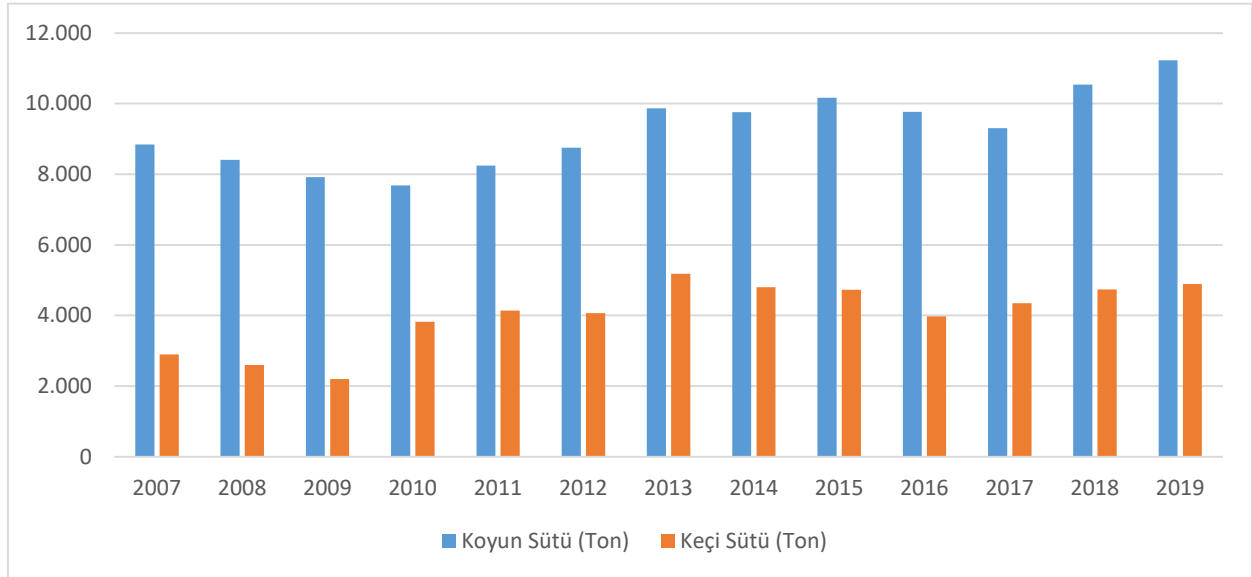
Kaynak: TÜİK

Tablo 2.1'deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 2.2'ye göre, Türkiye'deki küçükbaş hayvanların %77'si koyun iken %23'ü keçidir. Kütahya'da ise küçükbaş hayvanların %71'i koyun ve %29'u keçidir. Grafik 3.2'deki verilere göre Kütahya'daki küçükbaş hayvan sayısındaki keçi yüzdesi Türkiye'deki küçükbaş hayvan sayısındaki keçi yüzdesinin üstündedir.

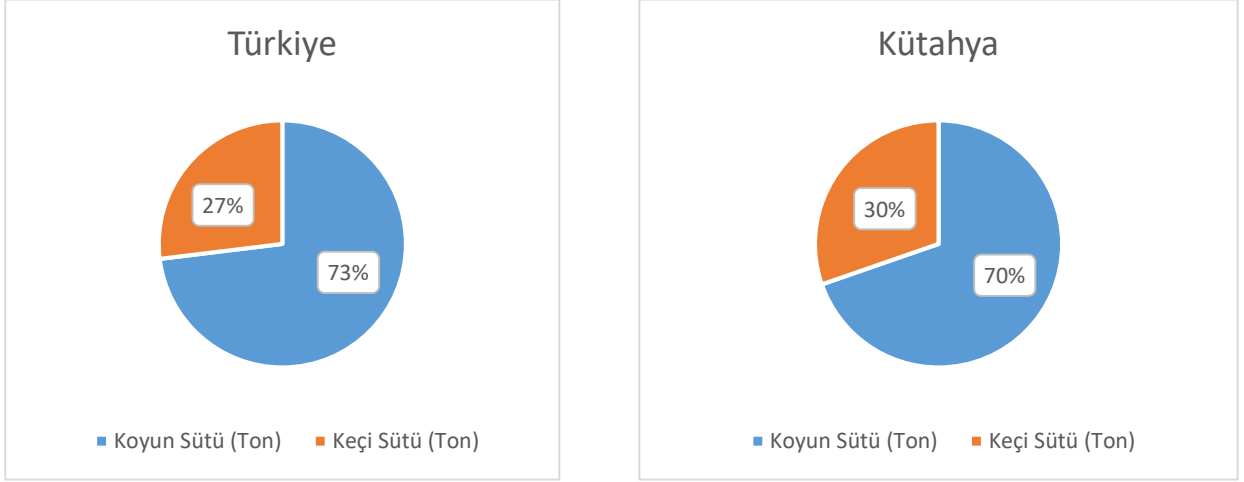
Türkiye ve Kütahya'daki keçi ile koyun sütünün yıllara göre değişimini gösteren Tablo 2.2'deki veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sayfası Bölgesel İstatistikler'den temin edilmiştir.

Tablo 2.2: Türkiye ve Kütahya Küçükbaş Hayvancılığa Bağlı Süt Üretimi

Yıl	Kütahya		Türkiye	
	Koyun Sütü (Ton)	Keçi Sütü (Ton)	Koyun Sütü (Ton)	Keçi Sütü (Ton)
2007	8.840	2.895	782.587	237.487
2008	8.406	2.599	746.872	209.570
2009	7.918	2.202	734.219	192.210
2010	7.686	3.827	816.832	272.811
2011	8.244	4.139	892.822	320.588
2012	8.750	4.069	1.007.007	369.429
2013	9.867	5.183	1.101.013	415.743
2014	9.761	4.800	1.113.937	463.270
2015	10.170	4.728	1.177.228	481.174
2016	9.770	3.980	1.160.413	479.401
2017	9.309	4.346	1.344.779	523.395
2018	10.538	4.740	1.446.271	561.826
2019	11.222	4.896	1.521.455	577.209

Kaynak: TÜİK**Grafik 2.3:** Kütahya Küçükbaş Süt Miktarı**Kaynak:** TÜİK

Tablo 2.2'deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 2.3'e göre, Kütahya'daki koyun ve keçi süt miktarı dalgalı bir seyir izlemektedir. Kütahya'daki koyun sütünün en düşük olduğu yıl 2010, keçi sütünün en düşük olduğu yıl ise 2009'dur. Diğer taraftan Kütahya'daki koyun sütünün en yüksek olduğu yıllar 2018 ile 2019 iken, keçi sütünün en yüksek olduğu yıllar ise 2013 ile 2019'dur.

Grafik 2.4: *Türkiye ve Kütahya Küçükbaş Süt Miktarı (2007-2019 Toplam)*

Kaynak: TÜİK

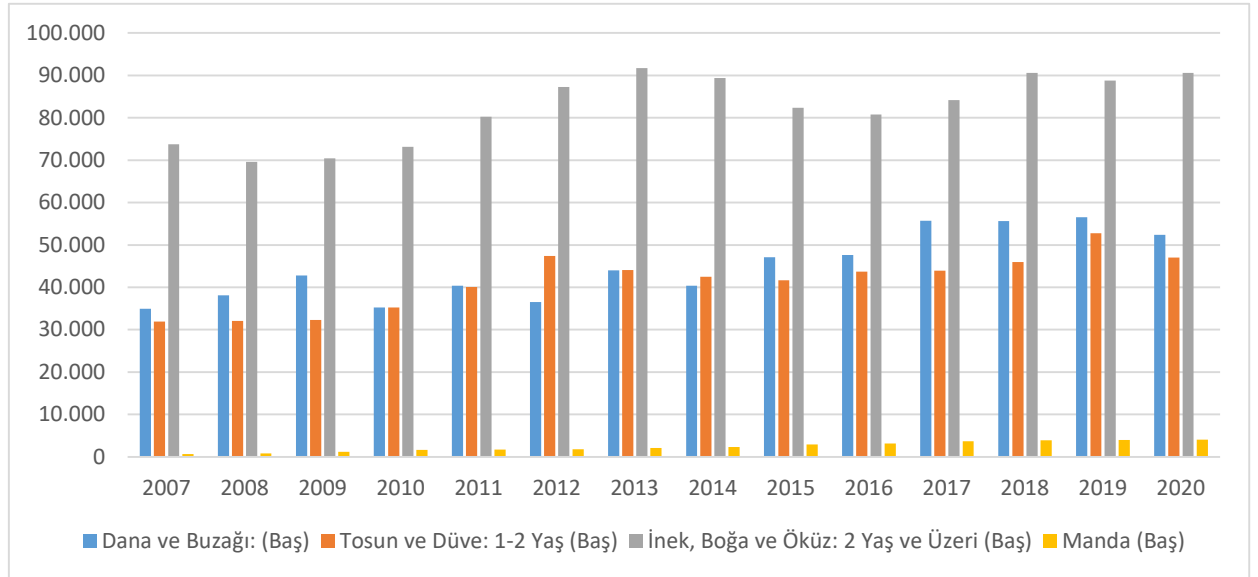
Tablo 2.2'deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 2.4'e göre, Türkiye'deki küçükbaş hayvan süt miktarının %73'ü koyun sütü iken %27'si keçi sütüdür. Kütahya'daki küçükbaş hayvan süt miktarının %70'i koyun sütü ve %30'u keçi sütüdür. Grafik 2.4'teki verilere göre Kütahya'daki küçükbaş hayvan süt miktarındaki keçi sütü yüzdesi Türkiye'deki küçükbaş hayvan süt miktarındaki keçi sütü yüzdesinin üstündedir.

3. Kütahya'da Büyükbaş Hayvancılık

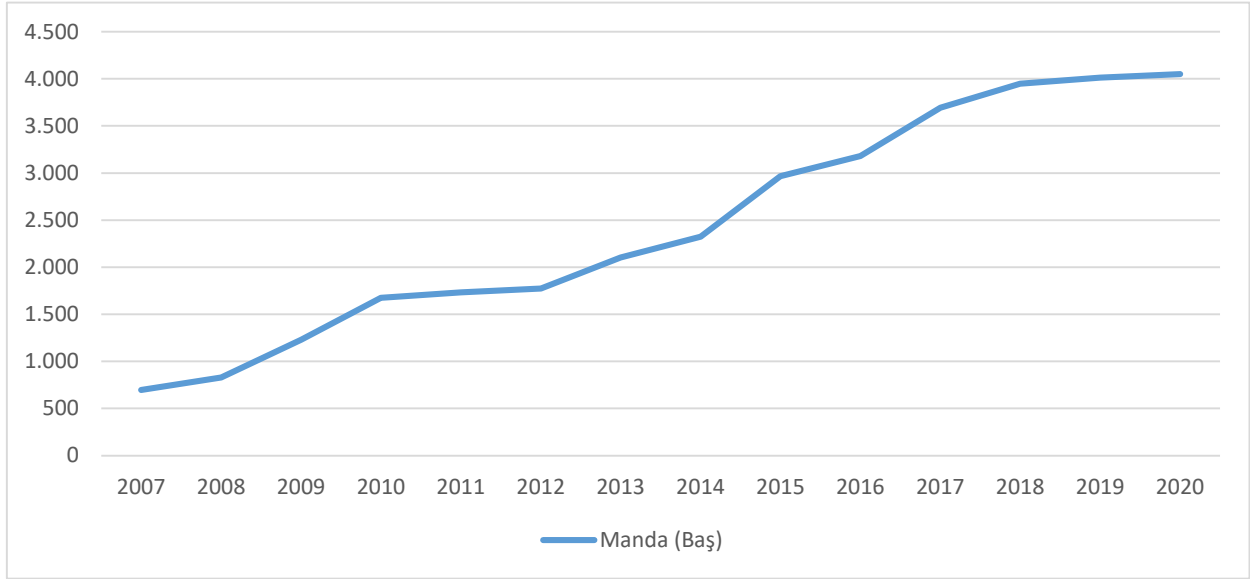
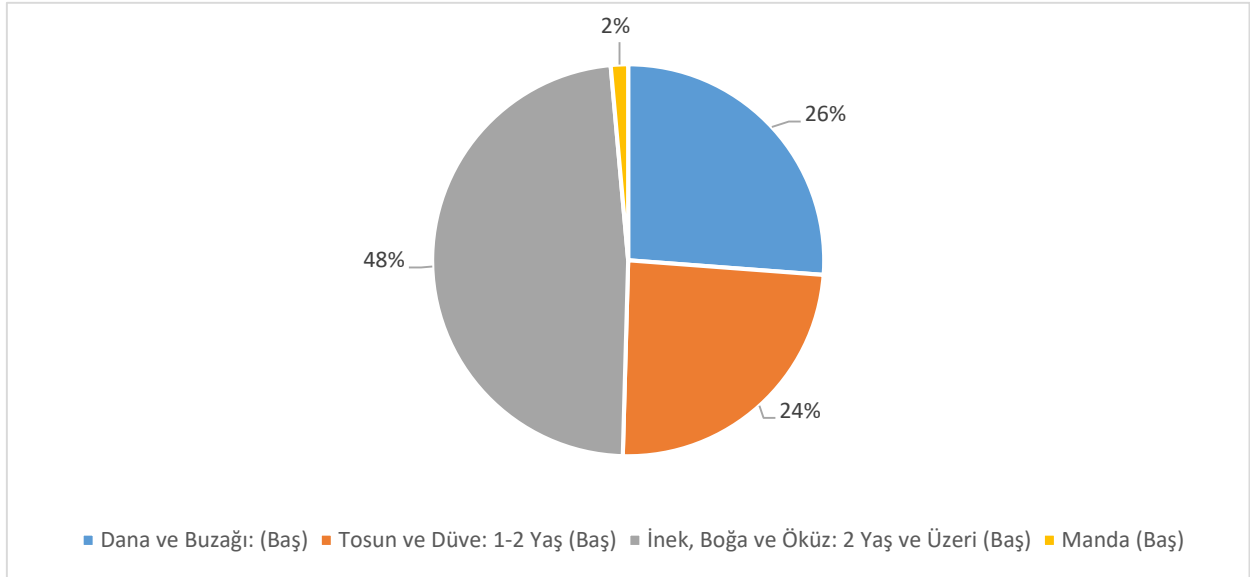
Kütahya'daki büyükbaş hayvan sayılarının yıllara göre değişimini gösteren Tablo 3.1'deki veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sayfası Bölgesel İstatistikler'den temin edilmiştir.

Tablo 3.1: Kütahya Büyükbaş Hayvan Sayıları

Yıl	Dana ve Buzağı: (Baş)	Tosun ve Düve: 1-2 Yaş (Baş)	İnek, Boğa ve Öküz: 2 Yaş ve Üzeri (Baş)	Manda (Baş)
2007	34.920	31.888	73.736	698
2008	38.085	32.096	69.583	828
2009	42.791	32.320	70.434	1.229
2010	35.217	35.276	73.179	1.675
2011	40.405	40.107	80.284	1.733
2012	36.532	47.440	87.276	1.775
2013	43.989	44.085	91.758	2.105
2014	40.379	42.479	89.360	2.325
2015	47.101	41.669	82.371	2.965
2016	47.623	43.697	80.756	3.179
2017	55.733	43.930	84.194	3.693
2018	55.620	45.946	90.626	3.947
2019	56.539	52.800	88.761	4.014
2020	52.417	47.054	90.600	4.051

Kaynak: TÜİK**Grafik 3.1:** Kütahya Büyükbaş Hayvan Sayıları**Kaynak:** TÜİK

Tablo 3.1'deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 3.1'e göre, Kütahya'da artan bir seyir izleyen manda sayıları hariç diğer büyükbaş hayvan sayıları dalgalı bir seyir izlemektedir. Kütahya'da dana ve buzağı ile tosun ve düve sayılarının en düşük olduğu yıl 2007 iken inek, boğa ve öküz sayılarının en düşük olduğu yıl 2008'dir. Diğer taraftan Kütahya'da dana ve buzağı ile tosun ve düve sayılarının en yüksek olduğu yıl 2019 iken inek, boğa ve öküz sayılarının en yüksek olduğu yıl 2013'tür. Kütahya'daki manda sayılarındaki trend Grafik 3.2'de gösterilmiştir.

Grafik 3.2: *Kütahya Manda Sayıları***Kaynak:** TÜİK**Grafik 3.3:** *Kütahya'daki Toplam Büyükbaş Hayvan Sayıları (2007-2020)***Kaynak:** TÜİK

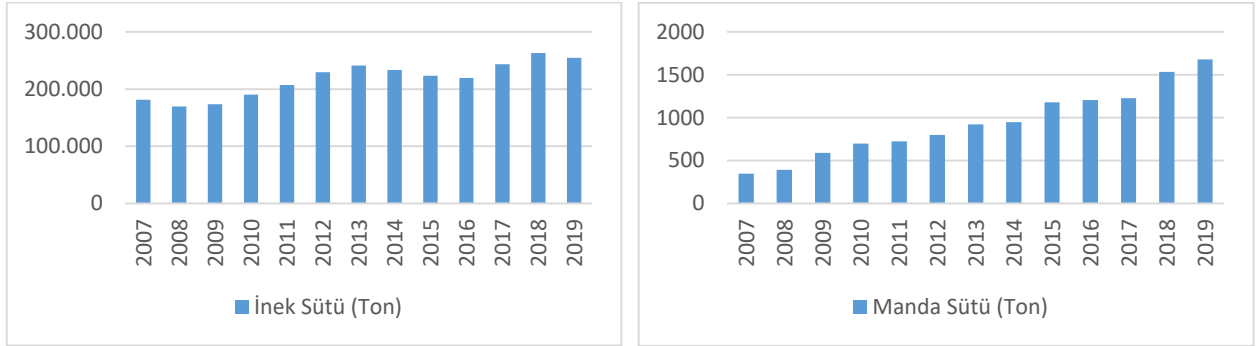
Tablo 3.1'deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 3.3'e göre Kütahya'daki inek, boğa ve öküz sayısı Kütahya'daki toplam büyükbaş hayvan sayısında en büyük paya sahip iken manda sayısı ise en küçük paya sahiptir.

Türkiye ve Kütahya'daki inek ile manda sütünün yıllara göre değişimini gösteren Tablo 3.2'deki veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sayfası Bölgesel İstatistikler'den temin edilmiştir.

Tablo 3.2: Türkiye ve Kütahya Büyükbaş Hayvancılığa Bağlı Süt Üretimi

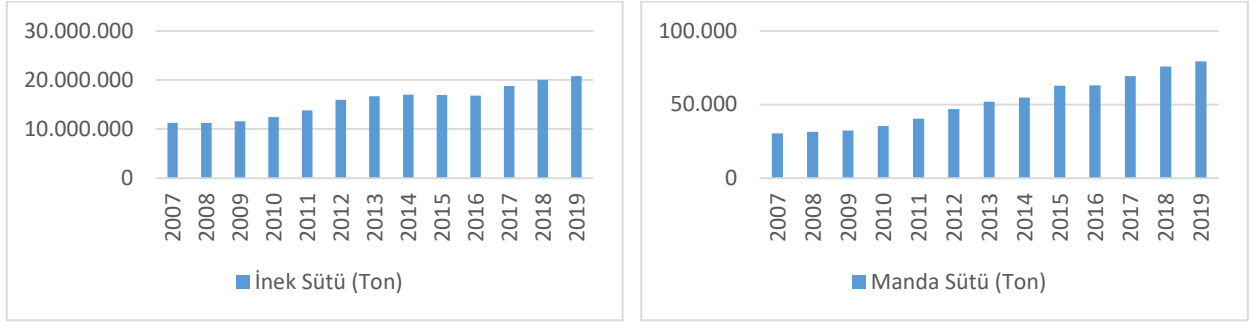
Yıl	Kütahya		Türkiye	
	İnek Sütü (Ton)	Manda Sütü (Ton)	İnek Sütü (Ton)	Manda Sütü (Ton)
2007	181.431	348	11.279.339	30.375
2008	169.573	394	11.255.176	31.422
2009	173.379	591	11.583.313	32.443
2010	190.404	701	12.418.544	35.487
2011	206.890	724	13.802.428	40.372
2012	229.522	801	15.977.837	46.989
2013	241.261	924	16.655.009	51.947
2014	233.325	950	16.998.850	54.803
2015	223.210	1.180	16.933.520	62.761
2016	219.534	1.206	16.786.263	63.085
2017	243.434	1.230	18.762.318	69.401
2018	262.864	1.536	20.036.877	75.742
2019	254.697	1.681	20.782.374	79.341

Kaynak: TÜİK

Grafik 3.4: Kütahya'da Büyükbaş Hayvancılığa Bağlı Süt Üretimi

Kaynak: TÜİK

Tablo 3.2'deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 3.4'e göre, Kütahya'da üretilen inek sütü miktarı dalgalı bir seyir izlerken, manda sütü miktarı artan bir seyir izlemektedir. Kütahya'da üretilen inek sütü miktarının en düşük ve en yüksek olduğu yıllar sırasıyla 2008 ve 2018'dir.

Grafik 3.5: Türkiye’de Büyükbaş Hayvancılığa Bağlı Süt Üretimi**Kaynak:** TÜİK

Tablo 3.2’deki veriler kullanılarak elde edilen Grafik 3.5’e göre, Türkiye’de üretilen inek sütü miktarı dalgalı bir seyir izlerken, manda sütü miktarı artan bir seyir izlemektedir. Türkiye’de üretilen inek sütü miktarının en düşük ve en yüksek olduğu yıllar sırasıyla 2008 ve 2019’dur.

4. SONUÇ

Kütahya’da 2015 yılından itibaren yem bitkileri ekim alanındaki ve dolayısıyla yem bitkileri üretim miktarındaki artışın devam etmesi hayvancılık faaliyetleri açısından önem arz etmektedir. Kütahya’da küçükbaş ve büyükbaş hayvan sayılarında istikrarlı bir artışın olamaması hem yöre halkının hem de bölgedeki ilgili kurumların hayvancılık faaliyetleri için yeni politikalar uygulamaları gerektiğine işaret etmektedir. Diğer taraftan Kütahya’da küçükbaş ve büyükbaş hayvan sayılarındaki dalgalanmaya paralel olarak koyun, keçi ve inek sütü üretim miktarında da yıllar itibarıyla istikrarsızlık mevcuttur. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayılarındaki istikrarlı artışın keçi, koyun ve inek sütü üretim miktarında da artışa sebep olacağını beklemek yanlış olmayacaktır. Fakat Kütahya’da 2007 yılından itibaren hem manda sayısındaki artış hem de manda sütü üretimindeki artış gelecek için ümit vermektedir. Söz konusu bu artışın devam ettirilmesi manda sütünden yapılan ürünlerin devamlılığı açısından da oldukça önemlidir.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı : Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma etik kurul izni gerektiren analizleri kapsamadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir /

Yazar Katkıları: Yazarların çalışmaya katkısı ortaktır.

Çıkar Çatışması: Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

- Esen, F. (2017). Bingöl İli’nde Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık Faaliyetleri. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(13), 83-100.
- Explore Google Earth. (2021, 23 Ekim). Erişim adresi: <https://earth.google.com/web/@32.77342071,45.1400801,851.79122274a,8306752.11819291d,35y,0h,0t,0r>
- Kalkınma Bakanlığı, (2018). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). Özel İhtisas Komisyonu Raporu.
- Kütahya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü. (2021, 31 Ekim). Erişim adresi: <https://kutahya.tarimorman.gov.tr/Menu/24/Kutahya-Hakkinda>
- Kütahya Valiliği Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği. (2021, 31 Ekim). Erişim adresi: <https://kutahya.csb.gov.tr/ilimiz-i-1528>
- On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Karamamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012, 12 Kasım). T.C. Resmi Gazete (Sayı 6360).
- T.C. Orman Genel Müdürlüğü. (2021, 31 Ekim). Erişim adresi: <https://kutahyaobm.ogm.gov.tr/Sayfalar/Kutahyaobm-tanitim.aspx>
- TÜİK Bölgesel İstatistikler. (2021, 23 Ekim). Erişim adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselstatistik/anaSayfa.do>
- Zafer Kalkınma Ajansı, (2016). Kütahya İli Yerel Ekonomik Gelişme Programı 2016-2018.